

Handläggare
Hanna Markkula
Tfn: 076-12 10 133
Eva Svedman
Tfn: 076 -12 10 320

Till
Östermalms stadsdelsnämnd,
sammanträde 2014-09-25

Rätt information på rätt plats och i rätt tid (SOU 2014:23) – remiss från kommunstyrelsen

Dnr: 001-950/2014

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen och översänder det till kommunstyrelsen
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Teenie Bennerholt
t.f. stadsdelsdirektör

Marianne Snell
avdelningschef

Jan Rönnberg
avdelningschef

Sammanfattning

Utredningen ”Rätt information på rätt plats och i rätt tid i vård” är ett förslag till en reformerad lagstiftning för att möjliggöra en jämlik vård och omsorg av hög kvalitet i hela landet. Syftet är att bryta lagstiftningens organisatoriska fokus och sätta individen och dess behov i centrum. Det föreslås bl.a. två nya lagar och en informationshantering som stödjer tillgänglighet, säkerhet, skyddet för den personliga integriteten samt bidrar till bättre resultat för individer i behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst. Förvaltningen ser positivt på föreslagna förändringar i informationshanteringen inom och mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten samtidigt som integritetsrisker kan finnas.

Bakgrund

En särskild utredare har sedan 2011 haft regeringens uppdrag att lämna förslag till en mer sammanhållen och ändamålsenlig informationshantering inom och mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Slutbetänkandet i dess helhet omfattar ca 1000 sidor varför enbart sammanfattningen har sänts ut på remiss. Remissen har sänts till 196 olika remissinstanser såsom kommuner, myndigheter, förbund, föreningar m.fl. Kommunstyrelsen har med anledning av slutbetänkandet begärt yttrande från Östermalm, Enskede-Årsta-Vantör och Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnder, socialnämnden samt stadsledningskontoret. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 29 september.

Ärendet

Inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, som är de mest informationsintensiva och komplexa sektorerna i samhället, finns ett växande behov av att samverka i olika former. De tekniska landvinningarna och den ständigt ökande informationstillgången har bl.a. medfört att det idag är möjligt att göra sådant som tidigare var omöjligt eller alltför resurskrävande för att kunna genomföras. En effektiv och ändamålsenlig informationshantering är således en av grundförutsättningarna för en jämlik vård och omsorg av hög kvalitet i hela landet.

De organisatoriska gränser som finns mellan olika aktörer i hälso- och sjukvården och socialtjänsten för med sig juridiska och tekniska hinder när det gäller hantering av personuppgifter. Bra samverkande verksamheter kan ge fördelar för individen, ex genom samarbete i tvärprofessionella team utifrån individens behov och med respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. För att detta ska kunna genomföras behövs ett nytt regelverk för informationshantering. Utredarna ställer sig frågan hur integritetsskyddet bör utformas för att stimulera hälso- och sjukvård och socialtjänst så att medborgare får insatser av så hög kvalitet och säkerhet som möjligt. Nedan presenteras utredarnas förslag i korthet.

Två nya lagar

– en socialtjänstdatalag och en hälso- och sjukvårdsdatalag.

En informationshantering som utgår från individens behov

- Förbättrade möjligheter till direktåtkomst mellan vårdgivare inom huvudmans ansvarsområde.
- Jämlik tillgång till sammanhållen journalföring.
- Nya former för informationsutbyte inom socialtjänsten.
- Direktåtkomst mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst och gemensam vård- och omsorgsjournal.
- Den enskilde individens tillgång till uppgifter om sig själv och möjligheterna att förfoga över dessa.

En informationshantering som stödjer tillgänglighet, säkerhet och skyddet för den personliga integriteten

- Förtydligat ansvar för hantering av personuppgifter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten.
- Krav på behörighetsstyrning och åtkomstkontroll.
- Yrkesutövarens ansvar – inre sekretess.
- Skydd för personuppgifter vid samverkan mellan flera personuppgiftsansvariga.
- Krav på informationssystemens utformning.

En informationshantering som bidrar till bättre resultat för individer i behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst

- Förbättrade möjligheter till kvalitets- och kvalitetsutveckling inom huvudmans ansvarsområde i hälso- och sjukvården.
- Viss kvalitetssäkring möjlig i system för sammanhållen journalföring.
- Förbättrade möjligheter till kvalitets- och kvalitetsutveckling i socialtjänsten.
- Förbättrad möjlighet att använda nationella kvalitetssystem för att kvalitetssäkra den hälso- och sjukvård som ges till flera vårdgivare.
- Säkra läkemedelsföreskrivningar och tillgång till varningsinformation.
- En informationshantering som ger förutsättningar för forskning och kliniska prövningar.

En informationshantering som stödjer yrkesutövare inom hälso- och sjukvård och socialtjänst i deras arbete.

- Kunskap, kompetens, ledning och styrning.
- Ändamålsenliga former för informationsutbyte.
- Rätt information på rätt plats i rätt tid.
- Ett tydligare ansvar för patientjournalen och dess innehåll.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningarna för äldreomsorg och socialtjänst och har på sedvanligt sätt behandlats i förvaltningsgrupp. MAS, Pensionärsrådet och Rådet för funktionshinderfrågor har lämnat synpunkter på remissen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen välkomnar i huvudsak förslagen i slutbetänkandet. Det är positivt att ett nationellt omtag görs för att åstadkomma långsiktiga förbättringar av informationssystemen i hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Förslagen innebär ett försök att undanröja många av de hinder för informationshantering och samverkan som finns i nuvarande lagstiftning, i synnerhet mellan privata och offentliga vårdgivare.

Dagens organisationsinriktade lagstiftning motverkar ett informationsutbyte mellan offentligt finansierade vårdgivare. Det föreslås att det ska vara tillåtet att utbyta nödvändiga uppgifter om en patient/brukare oavsett hur vården är organiserad. Förvaltningen ser fördelarna med samma regler oavsett huvudman och att en sammanhållen information, efter samtycke, följer individen och inte organisationsgränserna. Samtidigt som den enskildes samtycke är centralt ur en integritetsaspekt begränsar inhämtandet av samtycke möjligheten till effektiv informationshantering. Direktåtkomst kan, trots fördelarna för vårdgivaren, innebära en integritetsrisk.

Frågan om integritetsskydd och samtycke är av stor vikt vilket också nämndens pensionärsråd har poängterat. Förslaget innehåller främst lättnader i krav på vårdgivarna samtidigt som detta innebär att den enskildes integritetsskydd kan

försvagas. Förslaget innebär en ny hälso- och sjukvårdsdatalag samt en korresponderande socialtjänstdatalag. I nuvarande regelverk saknas tydliga krav på hur utförare inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten som samverkar ska hantera känsliga personuppgifter. Utredningen föreslår att vård- och omsorgsgivarna genomför en risk- och sårbarhetsanalys för att därefter upprätta en gemensam rutin om hur de känsliga personuppgifterna ska hanteras och skyddas.

Det är positivt att den enskilde får rätt att begränsa den elektroniska åtkomsten inom och mellan vårdgivarna samt att det är personens samtycke till själva hälso- och sjukvårdsinsatserna som utgör grunden för vilka uppgifter som det är tillåtet att ta del av. Det föreslås emellertid att den enskilde fräntas möjligheten att för andra vårdgivare spärra uppgifter om ordinerade läkemedel eller varningsinformation om ex överkänslighet. Tillgängligheten av sådana uppgifter är naturligtvis central för att kunna ge rätt vårdinsats i rätt tid, samtidigt är det ett ingrepp i den enskildes frihet att förfoga över information om sig själv.

Tillgången till relevant information är en förutsättning för en god och säker vård och omsorg i dagens komplexa system med många vård- och omsorgsaktörer. Enligt nuvarande sekretesslagstiftning är det möjligt för offentliga vårdgivare som bedriver hälso- och sjukvård inom samma kommun eller landsting att utbyta information. Motsvarande stöd för sekretessgenombrott finns dock inte för privata aktörer. Förvaltningen ställer sig positiv till förslag om införande av sekretessgenombrott vilket tillåter privata vårdgivare och offentliga huvudmän att samverka vid vården och uppföljningen av patienter/brukare.

Inom socialtjänsten saknas idag, till skillnad mot hälso- och sjukvården, tydliga regler för regelbundna kontroller av så kallade loggar, det vill säga vilka som varit inne i journalerna. Denna kontroll bör som förvaltningen ser det ingå i verksamhetens ledningssystem och egenkontroll.

Förutom att patienten/brukaren får säkrare insatser – trots integritetsrisker - är ändamålsenliga informationssystem en förutsättning för att personalen ska kunna använda sin kompetens och sin tid på det mest effektiva sättet. Inte minst inom de särskilda boendena för äldre kan förslagen förenkla och förbättra informationsförsörjningen om alla dokumenterar i en gemensam vård- och omsorgsjournal. I januari 2015 övergår äldreomsorgen i Stockholms stad till dokumentation i en ny hälso- och sjukvårdsjournal som baseras på ICF, ett nationellt fackspråk. Det förutsätter ett teambaserat arbetssätt och är en förberedande anpassning av en sammanhållen journal.

Utgångspunkten idag är vilken organisation en uppgift är dokumenterad i. När istället vilken vård- och omsorgssituation blir styrande för dokumentationen kommer ett långsiktigt arbete och en gemensam vilja att arbeta över organisatoriska och professionella gränser bli nödvändigt. En förändrad

lagstiftning är bra men för en verklig utveckling av informationshanteringen tror förvaltningen att även andra samverkansinsatser, och stora resurser, kommer att behövas.

Rådet för funktionshinderfrågor har lämnat följande yttrande:

”Det är på tiden att regeringen har tagit tag i den här komplicerade frågeställningen om samverkan/direktåtkomst om personuppgifter via data mellan landsting, kommun samt privata vårdgivare och att man betonar att det ska vara för patientens/klientens bästa. Sekretessfrågan är för närvarande luddig mellan olika parter och gagnar inte alltid den enskilde personen. Nu när den aspekten också tagits upp så är det viktigt att sekretessen ändras så att det verkligen blir till fördel för den enskildes hälsa, psykiskt, fysiskt och socialt.

I remissen framgår det att den enskilde personen ska ge sitt samtycke, vilket samtidigt ger möjlighet till delaktighet i sin livssituation. Det föreslås ett undantag till samtycke för de personer som har nedsatt beslutsförmåga. Där krävs en extra tydlighet när det kan tillämpas. De aspekter som tas upp i remissen är verkligen en grannlaga uppgift som behöver följas upp med jämna mellanrum, då det kan finnas risker för missbruk ”.

Bilaga

Del 1 SOU 2014:23 Sammanfattning

SOU-utredningen i sin helhet återfinns på Insyn